

**Το αρχείο της Διεύθυνσης Πολιτικής Γης (πρώην Διεύθυνση Εποικισμού) του Υπουργείου
Αγροτικής Ανάπτυξης στην Κεντρική Υπηρεσία των Γενικών Αρχείων του Κράτους**

Γιάννης Γκλαβίνας

Διδάκτωρ Νεότερης Ιστορίας ΑΠΘ, αρχειονόμος στην Κεντρική Υπηρεσία των ΓΑΚ

Η ανακοίνωση αποσκοπεί να παρουσιάσει στην ερευνητική κοινότητα το υπό ταξινόμηση αρχείο της Διεύθυνσης Πολιτικής Γης του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης, Διεύθυνση που αποτελεί διοικητική μετεξέλιξη της Διεύθυνσης Εποικισμού του Υπουργείου Γεωργίας. Από τη σύστασή της, το 1917, η Διεύθυνση Εποικισμού ανέλαβε την εφαρμογή των βενιζελικών νόμων αγροτικής μεταρρύθμισης, της απαλλοτρίωσης, δηλαδή, των μεγάλων ιδιοκτησιών και τη διανομή τους σε ακτήμονες για τη δημιουργία αυτοκαλλιεργούμενων ιδιοκτησιών. Την ανολοκλήρωτη βενιζελική αγροτική μεταρρύθμιση ανέλαβε να υλοποιήσει η επαναστατική κυβέρνηση του Σεπτεμβρίου του 1922 υπό την πίεση της αγροτικής αποκατάστασης των εκατοντάδων χιλιάδων προσφύγων της Μικρασιατικής Καταστροφής. Η Διεύθυνση Εποικισμού κλήθηκε να διεκπεραιώσει το εξαιρετικά δύσκολο έργο των διαδικασιών απαλλοτρίωσης των τσιφλικιών, διανομής τους σε ακτήμονες, του καθορισμού της αποζημίωσης των ιδιοκτητών, της έκτασης των κλήρων και των δικαιούχων. Παράλληλα, υπηρεσίες της Διεύθυνσης Εποικισμού μαζί με το προσωπικό τους εντάχθηκαν στην Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων έχοντας ενεργό ρόλο στην αγροτική αποκατάσταση των προσφύγων, ενώ, μετά τη διάλυση της ΕΑΠ το 1930, ανέλαβαν την επίλυση των εκκρεμών ζητημάτων της προσφυγικής αποκατάστασης. Συνεχίζοντας να έχει βασικό ρόλο στις κρατικές πολιτικές αγροτικής μεταρρύθμισης και μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, η Διεύθυνση Εποικισμού, με τις μετονομασίες της που προέκυψαν από τις αλλαγές του οργανισμού του Υπουργείου Γεωργίας, κλήθηκε να εφαρμόσει τους νέους νόμους απαλλοτρίωσης μεγάλων ιδιοκτησιών, εξαγοράς εκκλησιαστικής περιουσίας και διανομής τους σε ακτήμονες καθώς και να υλοποιήσει προγράμματα αναδασμών των αγροτικών ιδιοκτησιών. Εκτός από τις παραπάνω αρμοδιότητες, η Διεύθυνση ανέλαβε, επιπλέον, τη διανομή των αποστραγγιζόμενων γαιών, την αποκατάσταση των «πολεμοπαθών» αγροτών, την εφαρμογή των νόμων «περί επανεποικισμού των παραμεθόριων περιοχών» καθώς και των νομοθετικών και διοικητικών μέτρων για τη δίωξη όσων την περίοδο 1940-1949 συνεργάστηκαν με τον εχθρό, αλλά, κυρίως, όσων χαρακτηρίζονταν από «αντεθνικές» ή «μη εθνικόφρονες»

συμπεριφορές, μέτρα που προέβλεπαν και τη στέρηση του δικαιώματος της νομής των κλήρων ή οικιών που είχαν παραχωρηθεί με τις διανομές σε πρόσφυγες και ακτήμονες κατά τη διάρκεια του Μεσοπολέμου. Το αρχείο της Διεύθυνσης Πολιτικής Γης, περιέχοντας φακέλους για όλες τις παραπάνω αρμοδιότητες και καλύπτοντας την περίοδο 1917-2011, παρέχει στην έρευνα μια ολοκληρωμένη εικόνα για τις κρατικές πολιτικές αγροτικής μεταρρύθμισης, διαμόρφωσης της αγροτικής ιδιοκτησίας και μετασχηματισμού των κοινωνιών της υπαίθρου με επίκεντρο τη διαχείριση της γης.